

agd,
KUYPER,
au Heraut
rdam,
ATIEN.
en godertit-
et einde des
(t Petrus
den eersten
KRAMER,
MITT,
fidadig doel.
handel,
sterdam:
nding.
AUTE.
r 6.75.
1001
ederland.
gen we da
enten Leeu-
5-50, Hallum
51, Heteren
Wormerveer
/6, Hooide-
rend (Tegel)
/14.07.
51, St. Jacobi
A f 4.33/1/2
alden f 7.55;
Siddibureau
el f 32.53;
in Heere des
W. te R.
erdam f 10.
ingen A f 25;
an f 2.
OED.
ingmeester.
akhandel,
nam:
ER,
ZENDING
DIE.
OFF.
ren f 25.
teit.
Gravenhage
5. Busselaar,
f 5; door
wereld f 11;
m, uit Mar-
Volzak Gan-
C. Leyb, te
ier. Kerk te
f 3, samen
in Dr. J. G.
25; van den
the faculteit,
sch f 23.00;
van idem te
dem te Til-
er f 54.3/2;
an idem te
n f 3.82/25;
em te Hele-
correspon-
te A. F. de
V. U.
eum-Biblio-
ecl.
de statistiek:
de geschie-
reunigen.
schen, door
EFAT,
gmeester.

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1882 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan den Uitgever J. A. WORMSER, Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam.
Insendingen die later dan Donderdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 7 Februari 1897. N°. 998.

Abonnementsprijs franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertenties van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van leidingaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

TWEDE STUK.
XIX.

Zij is gevallen, zij is gevallen,
het groote Babylon, en is gewor-
den een woonstede der duivelen.
Openb. 18:2.

De menscheit der zonde" is iets anders dan de Duivel in eigen persoon. Met het optreden van Satan begint wel het smadelijk drama der ongerechtigheid, maar de menscheit der zonde" treedt eerst in het slottafel op. Zelfs Judas is nog »de zoon des verders" niet. Bij hem volgt op zijn gruwel nog het wegwerpen van de zilverlingen, de bekentenis van verraad, het vluchten, en de zelfmoord, terwijl de menscheit der zonde" een God tergend, God trotseerend wezen zal zijn, een menscheit die niet hoort voor God op de lippen in den pool wegzinkt. Natuurlijk zal zijn inspiratie daarbij uit den Boze zijn, maar toch die inspiratie uit Satan zal in menscheit gestalte, in menscheit vormen, in menscheit krachten uitkomen. Het zal een verschijning zijn, zooals Satan die buiten ons menscheit geslacht niet kan laten opkomen. En zelfs waar de Openbaring gewaagt van het »Beest" en van het beeld van het Beest, heft dit allerminst het menscheit karakter van dit gruwelijk optreden op. Dierlijk, beestachtig is hier niet genomen, als »uit de soort der dieren", maar als het menscheit in die diepste zelfverlaging, die het dierlijk in boosaardigheid achter zich laat. Welau, die »menscheit der zonde" ware in het Paradijs, kort na den val, ondenkbaar geweest. Die »menscheit der zonde" kon nog niet optreden in de dagen vóór den Zondvloed. Nog niet in Farao's dagen. Nog niet toen Judas zijn Heere verried. Nog niet toen het oude Rome wegzak. Nog niet toen de Septembermoorden Parijs onthielden. Nu nog niet, en straks nog niet. Die menscheit der zonde kan niet komen, indien niet vooraf de ontwikkeling van de in ons menscheit geslacht gelegde krachten en schuilende gaven en talenten tot den hoogsten top zal geklommen zijn.

Enkel boze zin, louter vijandschap tegen God volstaat hier niet. Ook de krachten, de middelen, de instrumenten ter wapening moeten gereed zijn, om het volledig doorwerken van dien bozen zin mogelijk te maken. En dit nu was niet in het Paradijs, niet in Noachs dagen het geval. Tot die ontwikkeling van menscheit kracht kan het eerst van lieverlede, en kan het ten volle eerst in het einde komen. Wat was de menscheit kracht van voor drie eeuwen bij de macht van ons menscheit leven op het eind der negentiende eeuw vergeleken? Reeds nu voornamelijk de geest der wetenschap nog gansch andere machten en krachten voor de eeuw die komt. Zoo gaat het voort en voort, en zoo zal het blijven doorgaan tot den einde toe, tot ten leste het punt bereikt is, waarop het niet verder kan, als elke schuilende kracht ontkijft, losgemaakt, beheerscht en volledig aangewend zal zijn; en dan eerst zal die vreeselijke menscheit kunnen opstaan, die, als in één hand al de draden van deze velerlei machten vereenigend, ze alle buiten God bezitten, tegen God richten, en als God zal willen aanwenden. Denkt ge u nu de »gemeene gratie" weg, dan zou die ontwikkeling van menscheit kracht nooit gekomen zijn, dan zou het terrein voor die ontwikkeling ont-

broken hebben, dan zou het al tot den chaos zijn teruggekeerd. En daarom nu is het, dat eerst in het optreden van den menscheit der zonde het slottafel van het drama der gemeene gratie zal worden afgespeeld.

Vraagt ge nu, of de »gemeene gratie" dan niet zichzelf weersprekt, als ze heet »genade" te zijn, en eindigt met tot de sterkste openbaring der zonde te leiden, dan hebt ge hier scherp te onderscheiden. Het Kruis van Golgotha is en blijft het hoogste punt der particuliere genade, en nochtans is het op Golgotha dat der menscheit boosheid het ontzettendst uitkomt. Is dit tegenspraak? Ge weet beter. Welnu, niet anders staat het hier. In de volledige ontwikkeling waartoe onder de hoede der »gemeene gratie" alle ons menscheit leven en »menschen macht over de natuur voortschrijdt, wordt God verheerlijkt. Het is zijn bestel, zijn werk, dat er in uitkomt. Hij had al deze krachten in den menscheit alker gezet. Zonder de gemeene gratie zou het zaad dat in dien akker schoot, nooit zijn uitgekomen, nimmer zijn opgebloeid. Dank zij de gemeene gratie ontkiemde, ontloek het, schoot het reeds hoog in de halmen, en zal het eens in volen bloei staan, niet den menscheit, maar Gods, den hemelchen Landman ten prijs. Het kunstige werk Gods dat Satan vernielde wilde, zal dan toch voltooid zijn, en zijn voltooiing sluiten. De wereld, als ze geheel af is, zal God, als Bouwmeester en opperster Kunstenaar verheerlijken. Wat het Paradijs in den knop was, zal dan volledig ontkien zijn. Alleen maar gelijk de menscheit der zonde het Paradijs misbruikte, en daarom er uit verdreven moest worden, zoo zal ook de menscheit der zonde dit gansche samenstel eens tegen God pogen te keeren, en deswege God verdaan worden door den Geest zijnsmonds.

Dit brengt ons vanzelf op het Oordeel; en ook in verband hiermee moet de gemeene gratie bezien. Met de teekening van dit oordeel, gelijk Jezus ons die in Matth. 25 geeft, valt hier niet te rekenen. Die profetie teekent ons in twee breede trekken alleen het lot van hen, die tot den Christus Gods in ware geseitlijke verhouding, of althans in valsche schijn-betrekking hebben gestaan. Die profetie geldt het oordeel in zijn middenpunt, hierleid tot geloof of ongeloof aan den Christus, en daarbij is natuurlijk van de gemeene gratie geen sprake. Het is in Matth. 25 alleen de liefde om Christus' wil tot de heiligen, die toetssteen is voor eeuwige wel of eeuwig wee. Maar anders is het in het boek der Openbaringen. Daar vindt ge niet alleen profetisch aangegeven, wat in het oordeel op den voorgrond treedt, maar ook apocalyptisch, wat in het oordeel den achtergrond zal vormen, en juist al raakt de gemeene gratie.

Babylon neemt daarbij de hoofdplaats in. Niet het Babylon, waarheen Israël in ballingschap uittoog, maar het telkens zich verplaatsende, altoos stand houdende, telkens haar gelaat veranderende Babylon. Omdat Babylon in de dagen van Jesaja de wereldmacht tegenwoordigde, en de groote staat van het groote wereldrijk was, dat destijds de samenbrekking vormde van al wat menscheit kunst, menscheit macht, menscheit wijsheid, menscheit weelde, door menscheit vindingrijkheid had uitgevonden en tot één samenstel inen-

gezet, daarom is Babylon de zinbeeldige naam geworden, ter aanduiding van die geconcentreerde wereldmacht zelf. Daarom was dan ook in Jezus' dagen niet meer de aloude stad van Nebucadnezar, maar de stad op de zeven heuvelen, de groote wereldstad van Rome keizers het echte, wezenlijke Babylon. Daarom heeft zanger na zanger den naam van Babylon later zelfs op Parijs toegepast. En daarom kan in het algemeen gezegd, dat thans, bij de soeller gemeenschap tusschen land en land en de meerdere algemeenmaking van het wereldsch leven, die naam van Babylon, niet meer zoo eng op één bepaalde stad doet, maar op de wereldmacht in haar algemeene uitbreiding. Gelijk intusschen in Jesaja's dagen de trekken voor het beeld van Babylon aan de stad van Nebucadnezar zijn ontleend, zoo worden die trekken in het boek der Openbaringen van het keizerlijk Rome genomen, maar niettemin dienen ze zoo bij Jesaja als bij Johannes ter uittekening van het één zelfde beeld, dat de wereldmacht als zodanig, én de eeuwen door voortooit, én eens in haar voleinding in het laatste der dagen vertoont zal.

De vraag hierbij is nu, welk dat beeld zal zijn. Zal het Babylon, waarover het slotoordeel zal gaan, de gedaante vertoont van een verwerlde ruwheid, als waarin de zonde zich op lager trap van ontwikkeling openbaart, 't zij in onze achtertuinen, 't zij onder de wilde negerstammen van Afrika? Of wel zal dat jongste Babylon in den dag des oordeels de menscheit ontwikkeling tot het toppunt van verrijning en veelzijdige ontplooiing hebben gebracht? Zoo het eerste, dan zou dit beelden, dat de gemeene gratie haar glans had uitgedoofd. Zoo het laatste, dan zou dit het bewijs zijn, dat de gemeene gratie tot den einde toe voort zal gaan, luister over ons menscheit leven te spreiden, en dat leven van binnen uit te doen glinsteren. En wat vindt ge nu? Sla het 18de hoofdstuk der Openbaring op, waarin Babylons val u geprofeet wordt. Reeds in het 14de hoofdstuk is de profetie van het naderend einde vooruitgegaan, toen de engel zong en uitriep: Babylon valt. Maar hier in het 18de hoofdstuk is het aan dien val toegekomen. De bode Gods die het oordeel voltrokken zal, daalt van den hemel neder; de glans van zijn verschijning straalt voor het aardrijk uit, of gelijk er letterlijk staat: »de aarde is verlicht geworden van zijne heerlijkheid". En nu gaat zijn roepen uit: »Zij is gevallen, zij is gevallen, het groote Babylon en is geworden een woonstede der duivelen". De afscheiding treedt nu in. De volledige breuke tusschen kerk en wereld wordt voltrokken. »Gaaf uit van haar, mijn volk, opdat zij aan hare zonden geen gemeenschap heeft, en opdat zij niet omkomt in haar plagen, want hare zonden zijn vele voor God geworden, en God is harer ongerechtigheid gedachtig geweest." Trotsch, in zelfgenoegzame hoopvaardigheid, woelt die wereldmacht nog tegen God in. »Zij zegt in haar hart: Ik zit als een koningin, en ben geen weduwe, en zal geen rouwe zien". En juist dan zal haar doom, plotseling, »op éénen dag komen, dood, rouw en honger, en ze zal met vuur verbrand worden, want sterk is de Heere onze God in zijn oordeel."

Hier hebt ge dus wel waarlijk de teekening der saamgetrokken wereldmacht op het eigen oogenblik van haar finaal ondergang. En welk een teekening breidt zich nu

voor u uit? Geen wilde macht is het, maar een »sterke stad", beeld van een welgeoorde en ineengezette macht. »Wee, wee de groote stad Babylon, de sterke stad, want haar oordeel is in één ure gekomen." En in die stad schittert de pracht van »het goud, van het zilver, van kostelijk gesteente, van paalen, van zijn lijnwaad, van purper, van zijde, van scharlaken, van allerlei welriekend hout, van allerlei ivooren snijwerk, van allerlei sieraden gemaakt van het kostelijkst hout, van koper, van ijzer en van marmarsteen". Het is in die stad alles volgestaan van »kaneel, van reukwerk, van welriekende zalf, van wierook", volgeladen van »wijn en olie en meelbloem, en tarwe", volgestuwd van »lastbeesten en schapen, van paarden, van rijtuigen", en de menschen wandelen om als welgedaan naar het lichaam en zijn ontwikkeld naar den geest (»vol van lichamen en zielen der menschen"). Er is in rijken overvloed »de vrucht der begerlijkheid", er is »wat lekker is", en wat »heerlijk" aandoet. »Scheepvaart en handel" zullen tieren en bloeien in ongekende welvaart. Er zal een »weelde" heerschen, die alles verblindt, »kostelijke rijkdom" zal den toon aangeven. In wegslependen toon zal de zuiverste, de keurigste muziek alle weegklag overstemmen. Er zal zijn »de stem der citspelers, en de stem der zangers, het geklank van de basuin en het geluid van de fluit". Kunstenaars van alle kunst zullen het leven verheerlijken. Vooral in de avondure, als het kunstlicht ontstoken is, zal de glorie van dit Babylon uitstralen. Tooverij zal aan het leven een mystieke glans geven. Het zal alles één banket en één feestmaal zijn. Zonder einde de stem des bruidegoms en der bruid. Aldus zal dit groote Babylon op het aardrijk schitteren, en alsoo zal dit groote Babylon in één ure verwoest worden."

Bij manier van voorwezen werd zulk oordeel reeds herhaaldelijk voltrokken aan elke concentratie van de wereldmacht, die tijdelijk Babylon heeten mocht, en daarna onderging. Zoo is het gezien aan het Babylon van Nebucadnezar, zoo is het rijk der Pharaos ondergegaan, ondergegaan ook het Rome van keizer Augustus. Iets ook voelde men er van toen voor nu twintig jaren een deel van Parijs in de petroleumvlam opging, en het volk van die stad zich met ratten vleesch voedde. Maar toch, dat alles zijn slechts de voorwezen geweest, voorwezen die zich allicht nogmaals herhalen zullen, maar in dat alles was nog niet de vernietiging van Babylon als zodanig. In die voorwezen ging Babylon hier onder, om ginds zich weer op te richten, en haar macht te herstellen. Wat daarentegen de Openbaring van Johannes ons profeteert, is niet een tijdelijk verbleeken van die wereldmacht. Ook niet haar ondergang in een bepaalde plaats. Neen, maar haar algeheele, haar finale ondergang, zulk een ondergang, dat ze daarna niet meer zijn zal. Dan »zal de groote stad Babylon met geweld geworpen worden in den pool des vuurs, en ze zal niet meer worden gevonden." Haar oordeel zal in één ure komen. Al wie haar lief had zal weenen, maar er zal vreugdegejuich bij Gods engelen en bij de heiligen op aarde zijn, want er zal een oordeel Gods in spreken. Want als Babylon verdaan is, dan zal onder haar grondvesten, diep in de aarde gevonden worden, »het bloed der profeten en der heiligen, en aller dergenen die gedood zijn" in hun strijd en worsteling tegen de ongoddelijke wereldmacht.

Hiermede is de gestelde vraag alzo beantwoord. Op het oogenblik van haar ondergang zal Babylon, d. i. de uit het menscheit leven zich ontwikkelende wereldmacht niet het beeld van een woeste horde, niet het beeld van verdelijke ruwheid, maar integendeel het beeld van de hoogste ontwikkeling vertoonen, waarvoor het menscheit leven vatbaar is. De finste vormen. De rijkste ontplooiing van weelde en luister. De volste schittering van wat het leven glinsteren doet en verheerlijkt. Hieruit weten we dus, dat de »gemeene gratie" ten einde toe door zal gaan, en dat eerst wanneer die gemeene gratie alle kracht die in het menscheit leven schuilt, zal hebben doen uitkomen, »de menscheit der zonde" het geëffende terrein van zijn machtsontwikkeling zal vinden, en dat alsdan eerst het einde nabij is, en het oordeel, niet geleidelijk, maar plotseling, op één dag, in één uur komt.

Natuurlijk moet ook hierbij tusschen de tweeërlei zeer onderscheiden werking der gemeene gratie onderscheiden worden. De »gemeene gratie" werkt op geheel ons menscheit leven in, maar op alle stukken van dit leven niet op even gelijke wijze. Er is een gemeene gratie die zich op het innerlijke, er is een ander deel der gemeene gratie dat zich op het uiterlijke van ons menscheit leven richt. De eerste werkt overal waar burgerlijke gerechtigheid, huiselijke zin, natuurlijke liefde, menscheit deugdebetrachting, scherping der publieke conscientie, rechtchapenheid, trouw onder menschen, en zin voor vroomheid het leven doordringt. Het andere deel der gemeene gratie openbaart haar werking, als de macht des menschen over de natuur toeneemt, uitvinding na uitvinding het leven verrijkt, sneller gemeenschap tusschen land en land tot stand komt, de kunsten opbloeien, de wetenschappen onze kennis verrijken, de gemakken en geneugten des levens zich vermengvuldigen, als er glans op alle levenswijzen komt, de vormen zich verrijnen, en het algemeene beeld des levens wint in aantrekkelijkheid.

Maar niet die beide werkingen zullen in het eind der dagen in het »groote Babylon" tot volkomenheid gedijen. De glorie van de wereldmacht, die in het oordeel ondergaat, zal alleen in die tweede soort van ontwikkeling bestaan. Verrijking van het uiterlijke leven, zal met de verarming van het innerlijke leven hand aan hand gaan. Die gemeene gratie die het menscheit hart, de menscheit verhoudingen, de publieke usantien bewerkt, zal altoos inkrimpen en minder worden, en alleen die andere werking der gemeene gratie, die het menscheit hoofd en de menscheit zinnen verrijkt en streelt, zal haar voleinding tegemoet gaan. Een op het schoonst en blankwit gepleisterd praalgraf, maar voor wie het outluit, vol van dorre, riekende doodsbeenderen. Het schitterendst leven van buiten, met den dood in het hart. Dat is het Babylon, dat ten oordeel rijpen zal, en wie nu de schittering van het menscheit leven in onze eeuw met de doofheid van het leven in de eeuw die voorafging, vergelekt, die weet waar het heengaat, en welk oordeel hij nu reeds over die ongekend rijke ontwikkeling van ons uiterlijk menscheit leven heeft te vellen.

Feitelijk moet derhalve worden toegegeven, dat de »gemeene gratie" van de

den bekenden Londenschen bisschop Bonner te brengen. Bij dezen slaagde hij beter. Bonner liet Wilté eerst in den kerk brengen, waarin ook Philpot gezeten had. Kort daarop veranderde hij van handwijze tegenover Wilté. Hij liet hem namelijk bij zich komen, behandelde hem zeer vriendelijk en wilde niet met hem spreken, tenzij hij zijn hoofd gedekt had. Hij toonde hem den grootsten eerbied voor zijn verstand, zijn kennis, zijn buitengewone bescheidenheid en andere deugden, die hij in hem zag.

Hij achtte hem waardig een grooten stoet van dienaren, een kostbaar huis, een diakenaat of aartsdiakenaat in een groote stad. Zelfs verklaarde de bisschop, dat zijn gevangene hem even dierbaar was als zijn eigen leven. Indien deze nu maar de dwalingen prijs gaf, waartoe hij niet velen vermaalen was, en tot de gemeenschap der kerk terugkeerde, zou hem groote eere gegeven worden.

En niet alleen de bisschop behandelde Wilté met onderscheiding, ook zijne ondergeschikten, de priesters, kwamen bij hem en aten en dronken met hem. Ook zijn verblijf was aanlokkelijk, want hem was een keurige kamer in het bisschoppelijk paleis afgestaan, alsof hij tot het geveel van den kerkvoort behoort. Kortom, men wende in het kamp der Roomschen alles aan, om Wilté tot wankelen, tot herroepen te brengen. En dit gelukte maar al te goed. Hoe lang ook de martelaar weerstand mocht bieden aan de verzoeking tot verloochening van zijn Heere, eindelijk werd hij gevangen in het net der vleitieren en des ijdelens Iofa. Hij viel en verklaarde zich bereid tot onderteekening van die artikelen en bepalingen, welke men hem zou voorleggen. Toen deze knecht Gods zich zoo van zijnen Heere gewend had, werd hij een proci van Satan. De heil juichte. De bisschop en zijne medestanders jubelden, toen zij de stukken voor zich legden, daarenboven door Wilté geteekend, waarbij hij zijne belijdenis van de waarheid

heriep en de soldij der wereld en der Roomsche kerk aanwaaide.

Maar zie, ofschoon Wilté zijnen God had vergeten, de Heere vergat zijnen knecht niet. Hij bracht den oproerling weer onder zijne gehoorsaamheid. Wilté werd onrustig over zijne verloochening. Tegenover de barmhertigheid Gods jegens hem kwam zijne zonde te scherper uit. Hij wende bitterlijk als eens Petrus en viel op zijn knieën, om vergiffenis smeekende aan Hem. Dien hij door zijne herroeping had bedroefd en ontferd. Dit was echter niet genoeg. »Gepleegde kwaad moest ook beleden worden voor den bisschop en de onderteekening terugnemen.

Tot dit laatste beaf Wilté zich naar den griffier Jonson, onder wiens berusting zijne herroeping was en vroeg hem, het stuk te mogen zien, dat hij geteekend had, alsmede de namen der getuigen, onder voorwendsel, dat hij zich wilde overtuigen, dat de griffier zich niet vergist had. Niets kwaads vermoedende, gaf deze hem het gevraagde. Wilté zag dit door, terwijl de griffier met andere dingen bezig was, en toen hij het gezezen had, scheurde hij het in duizend stukken. De woede van Jonson over deze daad konnen wij ons gemakkelijk voorstellen. Dadelijk liet hij Wilté gevangen nemen en naar den bisschop brengen, waaraan de martelaar zich kalm onderwierp. Toen Bonner vernomen had wat er gebeurd was, geraakte hij buiten zichzelf van kwaadheid. Hij viel op den gevangene aan, greep hem bij den baard, trok er al de haartjes uit en sloeg hem daarna met vuisten. En niet eerder hield hij op van den martelaar, dan toen deze als dood aan zijne voeten lag.

Nadat Wilté weer bijgekomen was begon Bonner hem uit te schelden: »Ongeukige", riep hij, »ik had van u een goede gedachte, maar nu heb ik mijn vertrouwen in u

verloren! Natuurlijk werd Wilté nu in een gevangenis geworpen, waarin hij tien weken bleef. Dien tijd gebruikte hij, om zijne medegevangenen te troosten en te vermanen. Zelfs overtuigde hij een Arriaan (een verwerper van de Godheid des Zoons) van zijne dwaling en werd hem een leidsman naar Christus. Ook buiten de gevangenis zond Wilté brieven, waarin hij schreef van zijn val en van de genadige opbeuring door den Heere. Waar dit heugelijk nieuws in de tenten der vromen werd vernomen, was er blijdschap en dankte men God, dat hij zijne ontferming aan Wilté had getoond en in hem aan zijne kerk. De zes laatste weken zijns levens bracht de martelaar door in de gevangenis van Newgate, waar hij nieuwe aanvallen van Rome's priesters te dragen had, maar hij bleef staande. Toen nu Bonner zag, dat hij met Wilté niet meer verderde, verklaarde hij hem een ketter, ontdeed hem van zijn pauselijk gewaad, dat hem eerst was aangeetrokken, ten overstaan van het volk en ontwijde hem. »Ga, ongelukkige," zeide hij tot hem, »ga van hier, gij zijt geen priester meer, maar een ketter". Hierop antwoordde Wilté: »Houd mij duizendmaal voor een ketter, indien gij wilt, 'k raakt mij niet," daar de Heere mij voor zijn dienaar houdt.

Kort daarop werd door den rechter het doodvonnis over den martelaar uitgesproken, nadat hij nog 4 uren achtereen voor de waarheid Gods had gestreden. Toen hij weer in den kerk kwam, bracht hij den hem nog rustenden levendstijd door in gebed en met schrijven aan zijne broeders. Den 27en Januari 1536 werd hij met 7 andere martelaren, onder wie ook de bekende Arriaan, behoort, verbrand op een der pleinen van Londen.

DE GAAY FORTMAN.

De Martelaren.

CCXXXIII.

THOMAS WILTÉ.

De dood van den vromen Eduard VI had den marteldood van menigen trouwen dienaar des Woords ten gevolge. Tot hun getal heeft ook de leeraar van Kirby, in het graafschap Essex, behoord. Reeds eenigen tijd had Thomas Wilté het onweer, dat hem zou treffen, zien aankomen. Toch week hij geen oogenblik van zijnen post, noch vertraafde hij in den ijver, waarmee hij Gods Woord verkondigde. Eindelijk werd hij gevangen genomen door zekeren Thomas Alabaster, een karakterloos man, die op deze wijze zijn eenige kerkelijke voorrechten en inkomsten wilde waardig maken. Eerst bracht Alabaster zijn gevangene naar den kanselier Gardiner, den bisschop van Winchester. Daar deze toen reeds leed aan de ziekte, waaraan hij later stierf, was hij zeer ontstemd, dat de gevangene bij hem gebracht werd. Met bittere woorden overlaadde hij hem vervolgens, zeggende: »Is er buiten mij niemand meer, tot wien gij dat uitschot der menscheit (hij wees hem op Wilté) kunt brengen? Loop naar de galg en val mij niet langer lastig."

Toen Alabaster zich teleurgesteld zag in zijne verwachting, de gunst van den machtigen kanselier te verwerven, wist hij niets beters te doen dan zijn gevangene naar